

Predikcia budúceho vývoja podniku z pohľadu právnej úpravy účtovníctva podnikateľov v Slovenskej republike

Prediction of Firm Future Development from the Point of View of Business Accounting Legislation in the Slovak Republic

Viera Bartošová*

Žilinská univerzita v Žiline, Fakulta PEDAS

Abstrakt

Článok je jedným z výstupov projektu VEGA, ktorý sa zaoberá hodnotením finančnej situácie ziskových a neziskových organizácií v podmienkach Slovenskej republiky, vrátane hodnotenia ich bonity a predikcie finančného vývoja. Sumarizuje najdôležitejšie zmeny v právnej úprave účtovníctva podnikateľov v Slovenskej republike za posledné štyri roky, ktoré sú z pohľadu hodnotenia finančnej situácie podniku významné a treba s nimi počítať pri výpočtoch ukazovateľov, ako aj ich ekonomickej interpretácii.

Kľúčová slova: finančné účtovníctvo, účtovníctvo podnikateľov, právna úprava účtovníctva, finančné výkazy, predikcia, finančná analýza.

Abstract

The paper is one of the scientific research VEGA outputs, concerning with the evaluation of the financial situation of businesses and non-profit organizations under the conditions of the Slovak Republic, including the evaluation of their credibility and future financial development. It summarizes the most important regulations of business accounting legislation for the last four years, which are relevant in accordance with the financial evaluation, and needed to add into a calculation of the ratios and models as well as economic interpretation of them.

Keywords: financial accounting, business accounting, accounting legislation, financial statements, prediction, financial analysis.

1. ÚVOD

V praxi slovenských podnikov sa veľmi často v rámci analýzy účtovných výkazov používajú, okrem iných metód, rôzne predikčné – bonitné a bankrotové modely – ako rozšírenie tradičnej, v prvom rade pomerovej finančnej analýzy. Interné analýzy, zabezpečované pracovníkmi podniku „vo vlastnej réžii“ však majú často mnohé nedostatky: od použitia nevhodných modelov, cez nesprávne vybrané účtovné údaje na dosadenie do vzťahov až po skreslené výsledky a nesprávnu, a teda nepoužiteľnú interpretáciu výsledkov v riadiacej praxi. Je pravdou, že teória podnikových financií, a finančná ekonómia vo všeobecnosti, ponúka nespočetné množstvo metód a modelov na hodnotenie a predikciu finančnej situácie podniku, nie všetky sú však rovnako vhodné na účely analýzy v našich podmienkach, a to nielen preto, že ich výpovede sa vzťahujú k odlišným východiskovým makro- a mikroekonomickým podmienkam v ekonomike, kde vznikli, ale aj z hľadiska času;

niektoré prestávajú plniť svoju funkciu bez výrazných skreslení, pretože zastarali. Každý z načrtnutých problémov si zaslúži osobitnú pozornosť; v príspevku sa sústredíme na účtovné údaje, tvoriace vstupy finančnej analýzy a predikčných modelov, a ich aktuálnu podobu v slovenskej právnej úprave účtovníctva podnikateľov, ktorej vplyv je podstatný.

Vo finančnej analýze sa okrem metód zameraných na hodnotenie dosiahnutej finančnej situácie podniku, čiže na hodnotenie jeho minulosti (analýza ex post), presadili viaceré metódy zamerané na prognózovanie finančného vývoja, v odbornej literatúre známe ako *predikčné modely*, *metódy finančnej analýzy ex ante*, príp. *systemy včasného varovania*. Sú založené na poznaní, že vybrané podnikové ukazovatele (indikátory úpadku alebo naopak indikátory bonity) sa už v časovom predstihu začnú v porovnávaných podnikoch odlišovať. Ich najväčší význam však spočíva v upozornení na riziko finančného úpadku podniku, ktoré môže vyústiť až do bankrotu. K najčastejším symptómom

patria problémy s bežnou likviditou, výškou čistého pracovného kapitálu, dosahovanie záporného výsledku hospodárenia, problémy s rentabilitou vloženého kapitálu a i.

Základom predikcie, a finančnej analýzy vo všeobecnosti, je vytypovať ukazovatele dokumentujúce ekonomickú činnosť podniku, ktorých výpovede budú v spojitosti s hodnotením finančnej situácie a spôsobilosti podniku relevantné a signifikantné. Správne zvolené indikátory finančného zdravia odrážajú pôsobenie najdôležitejších činiteľov externého a interného charakteru, v lepšom prípade zahŕňajú do hodnotenia aj často takmer nepostihnuteľné synergické efekty, ktoré môžu nastať. Okrem zmysluplného ekonomického obsahu závisí konkrétna podoba modelu od použitých matematických, matematicko-štatistických alebo neštatistických metód, ktorým je v odbornej literatúre venovaný dostatočný priestor.

Známe predikčné modely, často diskutované v teórii a pomerne frekventovane používané v praxi, sa vyznačujú viac alebo menej zložitou konštrukciou a myšlienkovým základom. Problémom použiteľnosti a úspešnej aplikácie predikčných modelov môže byť prílišná jednoduchosť alebo naopak príliš zložitý, sofistikovaný charakter riešení, ktorý neprispieva k zrozumiteľným a ani spoľahlivým výsledkom. Vzájomná konfrontácia výstupov viacerých modelov je pritom užitočná, je ale potrebné vziať do úvahy tiež to, o aké modely ide, kedy vznikli atď.

Finančná situácia podniku je ovplyvňovaná veľkým množstvom činiteľov. Úlohou finančnej analýzy je určiť, ktoré činitele a s akou intenzitou sa na formovaní finančnej situácie podieľajú. Tieto činitele sa vzhľadom na charakter pôsobenia delia na externé a interné.

Externé (objektívne) činitele pôsobia na podnik zvonka, majú charakter štátnych zásahov alebo opatrení, akými sú napr. daňová, menová resp. colná politika štátnej správy, životná úroveň, sociálny vývoj krajiny, ekonomické vplyvy krajiny a pod. Pôsobenie týchto činiteľov podnik nemôže ovplyvniť; v inom kontexte o nich hovoríme, že vytvárajú systematické riziko. Sú súčasťou systémových podmienok, v ktorých sa podnik ako subsystém tohto systému nachádza.

Interné (subjektívne) činitele vznikajú v interakcii iných subjektov na mikroúrovni (obchodní partneri, zákazníci, zamestnanci podniku, konkurenti, banky a iní veritelia) s analyzovaným podnikom, alebo vo vnútri samotného podniku, a podnikový manažment ich môže ovplyvniť. Zastupujú tzv. špecifické riziko. Tieto činitele sa z iného aspektu členia na kvantitatívne (napr. objem výroby, tržby, obrat), ktoré by mali mať primeranú úroveň a dynamiku, a kvalitatívne, vyjadrujúce celkovú úroveň, s akou sa v podniku transformujú vstupy na výstupy (výsledok hospodárenia, ukazovatele rentability a iné).

Za počiatky predikcie sa považujú štúdie zakladateľov vedeckého prognózovania finančnej situácie: Fitzpatricka, Merwina, Ansoffa, Tamariho, Beavera a Altmana, ktorých modely sa datujú cca od tridsiatych rokov minulého storočia. Ďalšie významné práce a modely sa spájajú s menami autorov a názvami: Weibel, Beerman, Deakin, Edmister model, Argentihov model (A score), Tafflerov & Tishawov model (základná a modifikovaná verzia), metóda RSW R. Schmidta (Fundamental score), Altmanov *et al.* ZETA model, modely autorov Springate, Marais, Mayr, Weinrich, Gebhart, Fulmerov H factor, Ohlsonov, Horrihanov, Mertonov model, H score spoločnosti Company Watch, faktorová analýza Ezzamela,

Brodieho a Mar-Molinera, model Richardsona *et al.*, model LVQ (Learning Vector Quantiser), systém hodnotenia BP-14, model Zmijewski, Dimitras *et al.*, Lin & McClean, Beynon & Peel, Shin & Lin, Park & Han, Shirata model, Kim & Han, McKee, Thun, Kralickov Quick Test a mnohými ďalšími teóriami a modelmi, ktorých vznik sa zaraďuje do minulého aj tohto storočia. Okrem ideového základu sa odlišujú tým, že na analýzu a hodnotenie podniku používajú rôzne výrazové prostriedky, nástroje a čiastkové ukazovatele, sú to napr. metódy bodového hodnotenia, jednorozmerná a viacrozmerná diskriminačná analýza, metódy LOGIT, PROBIT, faktorová analýza, gnostická teória dát, neurónové siete a iné. Veľký význam majú aj priamo v praxi vytvárané modely, uveďme napr. Index bonity creditreform (spol. Creditreform, s.r.o.), skóringové modely (bank credit scoring), Index Českej národnej banky, Model Banque de France, Model US Bank, ratingové modely (CreditMetrics, CreditRisk+, KMV), Model spol. ASPEKT Central Europe Group a.s., ICV – index celkovej výkonnosti podniku v expertnom systéme REVALEX a i. Treba však doplniť, že ide o systémy hodnotenia v širšom kontexte ako je predikcia finančnej situácie podniku.

V podmienkach Slovenskej republiky, a takisto aj Českej republiky, sa používajú niektoré modely, ktoré vznikli v týchto národných ekonomikách, pričom sa vychádza z predpokladu podobnosti podmienok, v ktorých vznikli. Medzi najčastejšie používané modely českých autorov patria: Grünwaldov index bonity, Model INFA (ideový základ indexov IN Neumaierovcov), samotné IN indexy, Bilančná analýza R. Douchu; zo slovenských sú to: Jakubík-Teplý model, Binkertov model, ktorý vznikol v spolupráci s prof. K. Zalaiom, významným predstaviteľom finančnej analýzy na Slovensku, Chrastinovej CH-index a Gurčíkov G-index pre oblasť agrozozortu a i.

2. ÚČTOVNÍCTVO PODNIKU

Hlavným informačným zdrojom a údajovou základňou predikcie, rovnako ako finančnej analýzy vo všeobecnosti, je účtovníctvo podniku, t. j. bežné účtovníctvo a účtovná dokumentácia každého druhu, a účtovná závierka zahrňovaná do analýz v časových radoch hodnôt ukazovateľov umožňujúcich posúdiť hospodárenie a vývoj finančnej situácie podniku. Touto schopnosťou výpovede disponujú čiastočne už samotné účtovné položky (absolútne a rozdielové ukazovatele súvahy¹⁾ a výsledovky), a samozrejme, na základe nich vytvorené ukazovatele finančnej analýzy, predovšetkým pomerové ukazovatele, bonitné a bankrotové modely, ako aj indikátory finančnej výkonnosti a hodnoty podniku. Vstupné účtovné dáta sú v podstatnej miere determinované právnou úpravou účtovníctva, ako aj určitou prípustnou mierou „tolerancie“, v ktorej sa účtovná jednotka v systéme regulovaného, unifikovaného finančného účtovníctva pohybuje.

2.1 Aktuálna právna úprava účtovníctva podnikateľov v SR

Právnou úpravou účtovníctva podnikateľov v SR je v prvom rade zákon č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej zákon o účtovníctve), opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 23054/2002-92 zo 16. decembra

¹⁾ česky rozvaha

2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovnej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov (ďalej postupy účtovania), opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. MF/15464/2013-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o usporiadaní, označovaní a obsahovom vymedzení položiek individuálnej účtovnej závierky a rozsahu údajov určených z individuálnej účtovnej závierky na zverejnenie pre mikro účtovné jednotky v znení neskorších predpisov, opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky z 3. decembra 2014 č. MF/23378/2014-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o individuálnej účtovnej závierke a rozsahu údajov určených z individuálnej účtovnej závierky na zverejnenie pre malé účtovné jednotky v znení neskorších predpisov, opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky z 3. decembra 2014 č. MF/23377/2014-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o individuálnej účtovnej závierke a rozsahu údajov určených z individuálnej účtovnej závierky na zverejnenie pre **veľké účtovné jednotky a subjekty verejného záujmu** v znení neskorších predpisov, ako aj ďalšie opatrenia a metodické usmernenia MF SR vydávané v rámci regulácie finančného účtovníctva.

Účtovníctvo podnikateľov v SR prešlo v posledných rokoch niektorými významnými zmenami, ktoré síce nezmenili razantne jeho podobu, ale zmenil sa obsah a rozsah vykazovania v závislosti od typu účtovnej jednotky, došlo k zmenám v štruktúre účtovnej závierky; v súčasnosti ju netvorí samostatné účtovné výkazy, ale jediný komplexný výkaz zjednocujúci súvahu a výkaz ziskov a strát, zmeny nastali aj vo vymedzení a usporiadaní položiek účtovnej závierky, napr. výsledku hospodárenia. Najvýznamnejšie zmeny zákona o účtovníctve a postupov účtovania v posledných rokoch nadobudli účinnosť od 1. 1. 2015, 1. 1. 2016 a 1. 1. 2017, následne novelami účinnými od 1. 1. 2018 a 1. 1. 2019 (pozn. iné termíny sa viažu k prechodným ustanoveniam a drobným korekciám).

Účtovná závierka podnikateľov zostavená za účtovné obdobie (riadne: kalendárny rok, hospodársky rok; mimoriadne) rešpektuje *typ účtovnej jednotky*. Platný zákon o účtovníctve rozlišuje 3 typy (veľkostné skupiny) účtovných jednotiek: *mikro účtovná jednotka, malá účtovná jednotka a veľká účtovná jednotka*. Táto kategorizácia sa vzťahuje na obchodné spoločnosti, družstvá, pozemkové spoločenstvá a vybrané fyzické osoby, nevzťahuje sa na účtovné jednotky, ktoré musia (povinnosť) alebo môžu (voliteľnosť) zostavovať individuálnu účtovnú závierku podľa IFRS v znení prijatom EÚ, Národnú banku Slovenska a subjekty verejného záujmu. Rozhodovacími kritériami pre zaradenie sú: celková suma majetku v EUR, čistý obrat v EUR a priemerný prepočítaný počet zamestnancov. Čo je podstatné aj z hľadiska analýzy, pre každú veľkostnú kategóriu účtovných jednotiek sú definované osobitné požiadavky pre účtovnú závierku. Pre zostavenie

riadnej individuálnej účtovnej závierky účtovnej jednotky, ktorej účtovným obdobím je kalendárny rok, sú relevantné tieto opatrenia Ministerstva financií SR, ktoré ustanovujú vzory účtovných závierok, ako už bolo uvedené (tab. 1).

Stručne zhrňme najdôležitejšie zmeny, ktoré majú dopad nielen na výstupy účtovníctva, jeho vykazovacie funkcie, ale aj výsledky finančnej analýzy a napĺňanie ukazovateľov finančnej analýzy a predikčných modelov údajmi z účtovníctva. Ich nerešpektovanie by mohlo viesť k viac alebo menej významným skresleniam výsledkov o budúcej finančnej spôsobilosti podniku a jeho celkovom ekonomickom statuse, príp. výsledky výpočtov z hodnotenia úplne diskvalifikovať:

- Boli zrušené účty mimoriadnych nákladov a mimoriadnych výnosov, s čím súvisí aj zrušenie vykazovania mimoriadnej činnosti, a teda aj bežnej činnosti vo výkaze ziskov a strát účtovnej závierky; výsledok hospodárenia sa sleduje osobitne za hospodársku činnosť, finančnú činnosť a za účtovné obdobie celkom (v poznámkach k účtovnej závierke sa vyžaduje uviesť opis a sumu nákladov a výnosov, ktoré majú výnimočný rozsah alebo výskyt).
- V spojitosti s predchádzajúcim boli zrušené prevodové účty 597-Prevod nákladov na hospodársku činnosť, 598-Prevod finančných nákladov, 697-Prevod výnosov z hospodárskej činnosti a 698-Prevod finančných výnosov.
- Mikro účtovná jednotka nepoužíva účty súvisiace s pohľadávkami a záväzkami v rámci podielovej účasti (351, 361, 471) a účty súvisiace s preceňovaním na reálnu hodnotu a používaním metódy vlastného imania (414, 373, 376, 377, 564, 567, 664, 667).
- Mikro účtovná jednotka nemá povinnosť účtovať o odloženej dani.
- Spresnilo sa účtovanie na účtoch časového rozlíšenia nákladov a výnosov (účtová skupina 38); mikro účtovná jednotka nemusí účtovať na účtoch časového rozlíšenia, ak ide o nevýznamný a stále sa opakujúci účtovný prípad medzi dvoma účtovnými obdobiami, pričom nejde o dotácie a emisné kvóty; malé a veľké účtovné jednotky nemusia časovo rozlišovať náklady a výnosy, ak ide o nevýznamný a stále sa opakujúci účtovný prípad týkajúci sa posledného a prvého mesiaca účtovného obdobia.
- Zmeny vo finančnom majetku: bola zavedená nová klasifikácia pri vykazovaní súvahových položiek v rámci konsolidovaného celku, ktoré sa rozdeľujú na podiely a pôžičky v prepojených účtovných jednotkách, podiely s podielovou účasťou a ostatné, podobne sa rozdeľujú aj pohľadávky, záväzky a finančné výnosy vo výsledovke.
- Finančný majetok sa rozdeľuje na dlhodobý a krátkodobý. V krátkodobom sa vykazujú aj „Vlastné akcie a vlastné obchodné podiely“, ktoré boli predtým vykazované

Tab. 1 Právna úprava účtovnej závierky podľa typu účtovnej jednotky.
 Tab. 1 Legal form of the financial statements according to the type of accounting entity.

Typ účtovnej jednotky	Právna úprava účtovnej závierky
Mikro účtovná jednotka	Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. MF/15464/2013-74
Malá účtovná jednotka	Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. MF/23378/2014-74
Veľká účtovná jednotka	Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. MF/23377/2014-74

Zdroj: podľa www.finance.gov.sk.

na strane pasív (so znamienkom mínus). Súčasťou dlhodobého finančného majetku sú aj bankové účty s dobou viazanosti dlhšou ako jeden rok.

- Zmeny v dlhodobých a krátkodobých pohľadávkach: zaviedla sa podrobnejšia štruktúra obchodných a ostatných pohľadávok v členení na prepojené účtovné jednotky, podielové účasti a ostatné.
- Podobne ako u pohľadávok zmeny nastali aj vo vykazovaní krátkodobých a dlhodobých záväzkov.
- Pohľadávky a záväzky z derivátových operácií sa vykazujú na osobitných riadkoch ako dlhodobé a krátkodobé.
- Časť „Finančné účty“ sa zredukovala na „Peniaze“ a „Účty v bankách“, keďže vznikla časť „Krátkodobý finančný majetok“ a bankové účty s dobou viazanosti dlhšou ako jeden rok sú evidované ako súčasť položky „Dlhodobý finančný majetok“ (avšak na účte 221, a nie v účtovej skupine 06-DFM).
- Ako sme už uviedli, zo základného imania sa riadok „Vlastné akcie a vlastné obchodné podiely“ presunul do aktív.
- Zmenila sa štruktúra vlastného imania, vznikli nové položky „Emisné ážio“, „Ostatné kapitálové fondy“, „Zákonné rezervné fondy“, „Ostatné fondy zo zisku“ a „Oceňovacie rozdiely z precenenia“, ktoré sa doteraz prezentovali ako „Kapitálové fondy“ a „Fondy zo zisku“.
- V časti krátkodobé záväzky sa nevyfakturované dodávky pred úpravou vykazovali na osobitnom riadku, podľa novej úpravy sa vykazujú na príslušných riadkoch v závislosti od povahy záväzku, s ktorým súvisia.
- Bankové úvery sa prezentujú v dvoch osobitných častiach súvahy „Dlhodobé bankové úvery“ a „Krátkodobé bankové úvery“, rezervy sa rozdelili na dlhodobé a krátkodobé a tiež sú vykazované v rôznych častiach súvahy.
- V druhej časti účtovej závierky – výkaz ziskov a strát (výsledovka) – pribudol nový riadok „Čistý obrat“. Podľa novelizovaného zákona o účtovníctve sa na účely tohto zákona do čistého obratu zahrňajú výnosy z predaja výrobkov, tovarov a služieb po odpočítaní zliav, ako aj iné výnosy po odpočítaní zliav tej účtovej jednotky, ktorej predmetom činnosti je dosahovanie iných výnosov ako výnosov z predaja výrobkov, tovarov a služieb, ale do čistého obratu nepatria výnosy, ktoré nemajú opakovaný charakter v spojitosti s podnikaním účtovej jednotky, napríklad výnosy z predaja nepotrebného majetku a pod.
- Prevádzková časť výsledovky sa rozdeľuje na samostatné časti: „Výnosy z hospodárskej činnosti spolu“ a „Náklady na hospodársku činnosť spolu“.
- Zanikli riadky „Obchodná marža“, „Výroba“ a „Výrobná spotreba“, riadok „Pridaná hodnota“ sa presunul pod výsledok hospodárenia z hospodárskej činnosti.
- Finančná časť výsledovky sa rozdeľuje na samostatné časti: „Výnosy z finančnej činnosti spolu“ a „Náklady na finančnú činnosť spolu“. V časti výnosov sa zavádza detailnejšia prezentácia výnosov v členení na prepojené osoby, podielové účasti a ostatné. Výnosové a nákladové úroky sa tiež rozdeľujú na položky týkajúce sa prepojených osôb a ostatné. V nákladovej časti sa vykazujú aj „Opravné položky k finančnému majetku“.

- Prevažná časť týchto zmien bola uskutočnená v dôsledku povinnosti SR implementovať smernicu č. 2013/34/EÚ o individuálnej a konsolidovanej účtovej závierke do svojej právnej úpravy. V súvahe zostal bez zmeny dlhodobý nehmotný a hmotný majetok, zásoby, výsledok hospodárenia minulých rokov a časové rozlíšenie nákladov a výnosov v aktívach a v pasívach. Vo výsledovke sa väčšina pôvodných riadkov iba premiestnila na iné miesto bez toho, aby sa zmenila ich obsahová náplň. Z ďalších významných úprav uvedme najmä zmeny v oceňovaní: oceňovanie reálnou hodnotou má teraz širšie použitie. Dôsledkom rozšírenia použitia reálnej hodnoty pri oceňovaní majetku a záväzkov je aj zrušenie reprodukčnej obstarávacej ceny, tzn., že majetok, ktorý sa do 31. 12. 2015 oceňoval reprodukčnou obstarávacou cenou, sa od 1. januára 2016 oceňuje v slovenskom účtovníctve reálnou hodnotou; ide o: majetok bezodplatne nadobudnutý, okrem peňažných prostriedkov, cenín a pohľadávok, ktoré sa oceňujú menovitou hodnotou; majetok preradený z osobného vlastníctva do podnikania, okrem peňažných prostriedkov, cenín a pohľadávok, ktoré sa oceňujú menovitou hodnotou; nehmotný majetok a hmotný majetok novozistený pri inventarizácii a v účtovníctve doteraz nezachytený; majetok obstaraný verejným obstarávateľom bezodplatne od koncesionára za plnenie vo forme koncesie na stavebné práce podľa osobitného predpisu V prípade cenných papierov a podielov určených na predaj (účtovaných na účte 063 – Realizovateľné cenné papiere a podiely) má účtovná jednotka pri prvotnom ocenení na výber: ocenenie v obstarávacej cene alebo ocenenie v reálnej hodnote.

2.2 Účtovné položky v ilustratívnych predikčných modeloch

Na základe empirických poznatkov získaných z praxe slovenských podnikov môžeme konštatovať, že k najčastejšie používaným predikčným modelom v SR, v rámci uskutočňovaných finančných rozborov a analýz hospodárenia, stále patrí Altmanovo Z-skóre, Index bonity B (zjednodušený Beerman), Kralickov Quick Test, IN indexy Neumaierovcov, ale aj Tamariho, Beaverov, Beermanov a Tafflerov model. Tieto modely používajú rôzne ekonomické premenné na analýzu a hodnotenie podniku a zaraďujú sa k rôznym typom modelov z hľadiska ich konštrukcie.

Na ilustráciu sme do tab. 2 zaradili modely, ktoré nevznikli u nás, ani v susednej ČR, ale v našich podmienkach sa používajú. Pripomíname, že samotné hodnotenie podniku nás v tomto prípade nezaujíma, zaujímajú nás výhradne účtovné položky (tab. 2).

3. ZÁVER

Správne údaje sú ťažiskom každého objektívneho a spoľahlivého hodnotenia. Vo finančnej analýze, kde hlavným informačným zdrojom je účtovníctvo podniku a jeho evidencia, to platí dvojnásobne, pretože ani ten najdokonalejší systém hodnotenia nebude pre podnik užitočný, ak bude používať nesprávne a nepresné údaje, a súčasne, ak informácie nebudú relevantné, objektívne, zrozumiteľné, porovnateľné a včas k dispozícii. V súvislosti s údajmi je niekedy problémom nielen dosadzovanie účtovných položiek do modelov, ktoré vznikli v inej krajine, s odlišnou

Tab. 2 Ilustratívne modely a ich premenné.
 Tab. 2 Illustrative models and their variables.

Model/metóda	Typ	Premenné (ukazovatele)
Beaverov test	UDA	CF/Cudzí kapitálČistý zisk/Celkový majetok Cudzí kapitál/Celkový kapitál ...Čistý pracovný kapitál/Celkový majetok Obežný majetok/Krátkodobé záväzky
<i>Diskusia:</i> Celkový majetok – celkový majetok = aktíva celkom = pasíva celkom alebo aktíva brutto, aktíva netto? Cudzí kapitál – všetky cudzie zdroje krytia? T. j. v IÚZ všetky záväzky vrátane rezerv plus pasívne položky časového rozlíšenia? Aký význam bude mať nezahrnutie niektorých položiek do cudzieho kapitálu? Čistý zisk – VH v novej štruktúre po zdanení.		
Altmanovo Z score ₁₉₈₃ (pre spoločnosti, ktoré nemajú verejne obchodovateľné akcie)	MDA	Čistý pracovný kapitál/Majetok.....Nerozdelené zisky/Majetok EBIT/Majetok.....Účtovná (trhová) hodnota vlastného kapitálu/Cudzí kapitál Tržby/Majetok
<i>Diskusia:</i> Nerozdelené zisky – totožné s našou účtovnou položkou – účet 428-Nerozdelený zisk minulých rokov? Alebo s riadkom 97 IÚZ Výsledok hospodárenia minulých rokov? Účtovná hodnota vlastného kapitálu vs. trhová hodnota VK ... ako sa dá zistiť u spoločnosti s neobchodovanými akciami na trhu?		
Kralickov Quick Test	MBH	Miera samostatnosti = Vlastný kapitál/Celkový kapitál Doba splácania dlhu = (Cudzí kapitál – Finančné účty)/CF Podiel CF na celkových výnosoch = CF/Výnosy Rentabilita celkového kapitálu na báze EBIAT = EBIAT/Celkový kapitál
<i>Diskusia:</i> Celkový kapitál – pasíva celkom, t. j. vrátane položiek časového rozlíšenia? Alebo iba v prípade, ak ide o významné položky z hľadiska ich výšky? Cudzí kapitál – vrátane rezerv? Finančné účty – podľa novej úpravy Peniaze a bankové účty. Rovná sa/nerovná sa stav finančných účtov CF? EBIAT? VH po zdanení znížený o nákladové úroky? Časovo rozlíšené/nerozlíšené?		
Beermanov test	MDA	Odpisy DHM/(začiatkový stav DHM + prírastok za obdobie) Prírastok DHM za obdobie/Odpisy DHM EBT/Tržby Bankové úvery a výpomoci/Cudzí kapitál Zásoby/TržbyCF/Cudzí kapitál Cudzí kapitál/Majetok EBT/Majetok Tržby/Majetok EBT/Cudzí kapitál
<i>Diskusia:</i> Odpisy DHM – v sústave podvojného účtovníctva brať do úvahy účtovné odpisy v súlade s požiadavkami zákona o účtovníctve; stav DHM brutto alebo netto? Pri výpočte EBT rešpektovať novú štruktúru VH (EBT = VH za účt. obdobie pred zdanením); Tržby – tržby celkom bez ohľadu na to, či majú priamy súvis s podnikaním, pravidelnou činnosťou podniku? Tržby po odpočítaní zliav? Tržby zodpovedajúce v novej úprave „čistému obratu“? Bankové úvery a výpomoci – bankové úvery krátkodobé, dlhodobé, ale KVV iba krátkodobé; Majetok – aktíva spolu – brutto, netto? Cudzí kapitál – v našom účtovníctve iba úvery a záväzky alebo aj rezervy a pasívne položky časového rozlíšenia?		
Tafflerov model	MDA	EBT/Krátkodobé záväzky (v širšom zmysle) Obežný majetok/Cudzí kapitál Krátkodobé záväzky (v širšom zmysle)/Majetok Tržby/Majetok
<i>Diskusia:</i> Krátkodobé záväzky v širšom zmysle – čo to v našom účtovníctve znamená? Striktne v kontexte IÚZ (indiv. účt. závierky). Majetok = aktíva celkom = pasíva celkom alebo aktíva netto?		
<i>Výsvetl.:</i> UDA – jednorozmerná diskriminačná analýza; MDA – viacrozmerná diskriminačná analýza; MBH – metóda bodového hodnotenia		

Zdroj: vlastné spracovanie.

podobou účtovníctva, odlišnými ekonomickými, sociálnymi, politickými a inými podmienkami, v inom čase atď., ale k chybám, bohužiaľ, dochádza aj v modeloch a pri ukazovateľoch domáceho pôvodu, kedy sú jednotlivé položky (parciálne ukazovatele) popísané nejednoznačne alebo sú nesprávne interpretované používateľmi, čo môže viesť k skresleniam, chybným záverom a v konečnom dôsledku k nesprávnym rozhodnutiam v praxi.

Právna úprava účtovníctva podnikateľov ostáva kľúčovým východiskom a limitujúcim faktorom všetkých finančno-ekonomických analýz a ekonomických hodnotení, nielen slovenských, ale aj českých podnikov, vzhľadom na podobnosť ich účtovnej legislatívy, ktorá má spoločný pôvod, ako aj podobnosť oboch ekonomík, ktorá má dôležitú úlohu napr. pri aplikácii českých modelov v podmienkach slovenských podnikov a naopak (napr.

indexy IN Neumaierovcov). Do úvahy treba brať aj konkrétnu kategóriu účtovnej jednotky; ako sme uviedli, mikro účtovná jednotka má zúžené požiadavky vykazovania informácií o sebe v účtovnej závierke a odlišné sú aj podmienky účtovného/finančného vykazovania (accounting/financial reporting) malých a veľkých účtovných jednotiek. Táto klasifikácia odráža ich ekonomický význam v národnom hospodárstve; možno povedať, že čím väčší a ekonomicky významnejší je podnik, tým detailnejšie informácie o ňom oprávnení používateľa požadujú; ide v prvom rade o finančné orgány (daňové úrady), banky, poisťovne, obchodných partnerov a iných veriteľov. Ich požiadavky reflektuje jednak podoba bežného účtovníctva, vedeného počas účtovného obdobia, ale najmä podoba účtovnej závierky, ktorá sa povinne predkladá príslušným subjektom spolu s daňovým priznaním alebo bez neho.

Účtovníctvo je oblasť podnikovej praxe, ktorá sa dynamicky mení, prispôsobuje sa novým podmienkam fungovania národných ekonomík a najmä harmonizačným procesom vo svete, v rámci ktorých sa kladie čoraz väčší dôraz na zrozumiteľnosť, transparentnosť a porovnateľnosť účtovníctva. Ich dôsledkom je snaha o postupnú unifikáciu účtovných postupov, spôsobov oceňovania, účtovného vykazovania atď., čo podporuje ďalší rozvoj medzinárodnej ekonomickej spolupráce.

Slovenské i české účtovníctvo podnikateľov (business accounting) prešlo mnohými významnými zmenami vyvolanými transformáciou našich ekonomík z príkazového typu na trhový, vznikom samostatných štátov a neskôr najmä vstupom do Európskej únie, ktorej požiadavky museli byť aj v tomto smere akceptované. Liberalizácia medzinárodných ekonomických vzťahov a celosvetová globalizácia priniesli, okrem iného, výrazný tlak na úroveň vzájomnej informovanosti spolupracujúcich subjektov – účtovníctvo sa tak posunulo na kvalitatívne novú, dokonalejšiu a z hľadiska svojich funkcií efektívnejšiu úroveň, stalo sa skutočným nástrojom zobrazenia podnikovej ekonomiky a východiskom jej efektívneho riadenia, čo potvrdzuje aj jeho kľúčový vplyv na finančnú analýzu podniku a jej výpovede o podniku.

4. LITERATURA

- [1] BARTOŠOVÁ V., PALIDEROVÁ M. *Účtovníctvo podnikateľov I. Podvojný účtovníctvo*. 2. prepracované a aktualizované vydanie. EDIS – vydavateľstvo Žilinskej univerzity, 2018, 391 s.
- [2] BARTOŠOVÁ V., KICOVÁ, E. *Finančná analýza a plánovanie*. DOLIS, 2015, 163 s.
- [3] BARTOŠOVÁ V., BERZÁKOVÁ, V. Slovak accounting legislation: a basic framework for predictive financial models. In: *Managing and modelling of financial risks: 8th international scientific conference*, Ostrava, VŠB – Technická univerzita, 2016, s. 37–44.
- [4] BARTOŠOVÁ, V. a kol. Grant VEGA č. 1/0544/19 Vytvorenie metodologickej platformy na meranie a hodnotenie efektívnosti a finančného statusu neziskových organizácií v Slovenskej republike.
- [5] <https://www.finance.gov.sk/sk/dane-cla-uctovnictvo/uctovnictvo-audit/uctovnictvo/legislativa-sr/opatrenia-oblasti-uctovnictva/uctovnictvo-podnikatelov/>
- [6] <https://www.finance.gov.sk/sk/dane-cla-uctovnictvo/uctovnictvo-audit/uctovnictvo/legislativa-sr/zakony/>
- [7] <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/431/20170101>

Správna citace:

BARTOŠOVÁ, V. Predikcia budúceho vývoja podniku z pohľadu právnej úpravy účtovníctva podnikateľov v Slovenskej republike. *Soudní inženýrství*, 2019, 30(2), 13–18. DOI: <http://dx.doi.org/10.13164/SI.2019.2.13>. ISSN 1211-443X.